

Dagligliv i Bangladesh

Kvinner

Kvinner i Bangladesh har få rettigheter i samfunnet, juridisk, politisk og sosialt. Samfunnet er patriarkalsk og marginaliserer jenter og kvinner – de har liten eller ingen tilgang til å eie land og drive handel.

Landet ligger nest nederst på FNs liste for ulikhet mellom menn og kvinners økonomiske og politiske deltakelse og innflytelse.

Halvparten av jentene i Bangladesh giftes bort før de fyller 18 år. 90 prosent av ekteskapene er arrangerte. 8 av 10 kvinner i Bangladesh føder alene, uten helsehjelp.

Bangladesh er ofte utsatt for oversvømmelser. En tredjedel av landet er oversvømt store deler av året. Kvinner og jenter rammes hardest av slike katastrofer, fordi de ikke kan svømme, klærne deres gjør det vanskeligere å klatre i trær eller på annen måte komme seg i sikkerhet fra vannmassene.

Våre to samarbeidsorganisasjoner FWCA og ACD (se på Rajshahi nettsidene under fanen *organisasjoner vi støtter*) driver målrettet arbeid for å hjelpe unge jenter til å hevde sine rettigheter. Det skjer ved at jentene samles, får veiledning og lærer om sine rettigheter. Jentene oppmuntrer hverandre og støtter hverandre.

Det blir også fremført rollespill om kvinners rettigheter ute i landsbyene om kvinners.

Kvinner som ikke tjener penger - eller som ikke klarer å bidra til familiens underhold på annen måte, blir ofte neglisjerte og har det vanskelig.

Derfor støtter Rajshahikomiteen etablering av arbeidsplasser for kvinner. Det er viktig for å gjøre kvinnene selvhjulpne. Det øker også deres status i familien og i lokalmiljøet.

Medgift- et hinder for vekst

I Bangladesh er det vanlig at når noen gifter seg må brudens familie gi penger eller verdisaker til brudgommens familie. Dette skikken kalles medgift og er en katastrofe for mange fattige familier.

Medgift ble egentlig forbudt i Bangladesh i 1980. Likevel lever tradisjonen videre blant mange. En medgift kan være på opp til en halv årslønn, så om en familie har flere døtre kan dette være det som hindrer dem fra å komme seg ut av fattigdommen.

Familier må ofte låne penger fra en lånehai til svært høy rente. Noen ganger klarer de ikke å betale avdragene, og tar opp et nytt lån hos en annen lånehai for å betale det første lånet, samt for å dekke familiens grunnleggende behov. Til slutt, når de ikke lenger klarer å betjene noen av lånene, kan de miste alt de har, fordi lånehaiene beslaglegger eiendeler som kompensasjon for det misligholdte lånet.

Noen ganger blir bruden og brudgommens familie enige om størrelsen på medgiften når giftermålet avtales. I avtalen mellom foreldrene gis det en tidsfrist for innbetalingen. Om jentas foreldre ikke greier å overholde denne fristen risikerer datteren å bli dårlig behandlet av familien hun er giftet inn i, og noen blir svært alvorlig mishandlet. I noen tilfeller ender det med at hun blir sendt tilbake til foreldrene. Dette regnes som en stor skam, og noen jenter tar sitt eget liv fordi de ikke orker å bære denne skammen.

Kvinner har vanligvis svært lav status i land som praktiserer medgift. I Bangladesh blir jenter ofte sett på som en byrde i familien, og medgiften skal betales for at svigerfamilien overtar "utgiften" jenta utgjør. Heldigvis er det etter hvert en del som klarer å stå imot tradisjonen med medgift. En av måtene er ved at jenter og kvinner får opplæring i et håndverk som de kan bruke til å tjene penger selv. Da er de ikke lenger en økonomisk byrde for familien.

Boforhold

I Bangladesh finner vi ikke hus lik de vi har her hjemme. De fleste bor i skur og enkle boliger. Husene er dårlig bygget og det er ikke sikkert at de vil klare en høst med mye regn og flom i elvene. I 1998 opplevde de en flom som varte i tre måneder. Etter denne flommen var mer enn 20 millioner mennesker hjemløse.

Husene inneholder et stort rom som er både stue, kjøkken og soverom for hele familien. Maten lages som regel på bål utenfor huset. Innlagt vann og

toalett har de ikke.

Vi er vant til å bruke ved eller strøm for å varme opp husene om vinteren. I Bangladesh er det etter hvert vanlig med strøm i byene, men på landsbygda der de fleste bor har de ikke strøm. De har heller ikke mye skog de kan hogge for å skaffe ved. Da er det vanlig å bruke møkk fra dyr som brensel. Man tar kumøkk på bambuspinner og lar dem stå til tørk. Dette blir brukt til brensel. Det er ingen dusj i husene. Det er en vannpost i landsbyen hvor man vasker seg.

Fra kumøkk til brensel

Kuer er det nok av i Bangladesh, og det er ikke sjelden de legger fra seg ei saftig kake møkk. Du rynker sikkert litt på nesen av det, men i Bangladesh er denne møkka en viktig kilde til brensel. Man kan nemlig ta møkka og forme til små kaker eller rundt en liten pinne, la det tørke i den varme sola og, vips, så har du flott brensel til ovnen din. Så kan du koke mat eller varme opp huset. Lurt, ikke sant?

Klær

I hovedstaden kan man se en del, spesielt menn, som går i vestlige klær. Ellers går menn ofte kledd i noe som kalles longi.

Longi er et bomullstøy som knyttes rundt livet og kan dras opp i skrittet så det nesten blir som en bukse.

For jenter og kvinner er sari det mest brukte plagget. Det er et stoffstykke som er 5-7 m langt og 90 cm bredt. Dette tas først rundt livet og rynkes så det danner et skjørt, det som er til over legges over skulderen. De bruker en liten topp inni sarien.

Til hverdags brukes bomullstoffer, men de som har råd til det har silkesarier med fine gullmønstre til fest.

I vintermånedene kan kveldene bli kjølige og da pakker de seg inn i sjal, skjerf eller tepper. Det er ikke alle som har varme jakker. Det er heller ikke alle som har sko og de går barbeint selv om det blir kjølig om nettene.

Fritid

Kampsport og idrettsleker

En tradisjonell bangladeshisk kampsport som brukes i oppvisninger er lathi-kela. Et annet tradisjonelt bangladeshisk spill er ha-de-do. Det er to lag som begge sender ut en spiller som skal raide det andre

lagets territorium. Spilleren må synge og ta borti så mange som mulig av det andre lagets spillere mens han holder pusten.

Fotball

Fotball er den mest populære idretten i Bangladesh. De har likevel beholdt noen av sine mer tradisjonelle idretter og fritidsaktiviteter.

Cricket

Cricket er også blitt enormt populært i Bangladesh. Dette skyldes i stor grad at man har fått satellittfjernsyn og tilgang på indiske tv-kanaler som ikke sender så mye annet enn cricket. Cricket ble introdusert til Sør-Asia av britene, og spilles i hovedsak i land hvor britene hadde kolonier. Da det bangladeshiske landslaget vant over Pakistan i VM i 1999 beskrev statsministeren det som den lykkeligste dagen i landets historie.

Badminton

Badminton er også veldig populært i Bangladesh og er nesten den eneste sporten kvinner deltar i. Over hele landet finnes det badmintonbaner. I byene er også tennis populært.

Språk

Språket de snakker i Bangladesh kalles Bangla.

Har du lyst til å lære deg litt bangla?

Kanskje du kunne tenke deg å si «hallo» neste gang du møter en av de 220 millioner som snakker dette språket? Her er et lite lynkurs:

Egentlig har Bangla sitt eget skriftspråk som er ganske annerledes våre bokstaver. I denne ordlista har vi skrevet ordene slik de uttales. Når vokalene har en strek over seg så betyr det at det er en lang vokal, som den første e-en i «lege».

Hilsninger

Hilsninger varierer etter skikker og religion i Bangladesh.

Nomoskār = både hallo og farvel, hindu-hilsning. Når du sier det, må du putte håndflatene dine sammen foran brystet.

Ādāb = er den muslimske hilsningen, hallo. Du sier dette mens du tar deg foran på hodet med den høyre håndflaten din. Etterfølges gjerne av sālām-ā-lekum (Fred være med/på deg).

Bidāyo = farvel, muslimsk hilsen

Dhonyobād = takk

Doyā kōre= vær så snill

Māf kōrben= unnskyld (Som i «unnskyld, er denne stolen ledig?»)

Bangladesherne mener at takknemlighet og høflighet i hovedsak skal uttrykkes gjennom handlinger eller stemmeleie. Vanlige fraser som takk og vær så snill brukes derfor ikke så mye som andre steder.

Mottagelse

Hvis du får bangladeshiske gjester på besøk en gang så kan det jo være greit å kunne noen fraser for å ta imot dem utover det å si hallo.

Vitore āsun = Vær så snill og kom inn

Nomoskār, āmār nām = Hallo, jeg heter

Āpnār nām ki? = Hva heter du?

Khub vāīlō lāglō ālāp hōye = Så hyggelig å møte deg

Hā = ja

Nā = nei

Tekst: Ole Martin Kyllø